

Energeetika- ja keskkonnaministri määruse „Biomasskütuse, vedela biokütuse ja biokütuse astmelise kasutuse eelistuste nimekiri toetuskavade kujundamiseks“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse energiamajanduse korralduse seaduse § 32¹ lõike 2 alusel.

1.1. Sisukokkuvõte

2023. aasta 20. novembril jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2413, millega muudeti direktiivi (EL) 2018/2001, määrust (EL) 2018/1999 ja direktiivi 98/70/EÜ seoses taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise ja tunnistati kehtetuks nõukogu direktiiv (EL) 2015/652¹ (edaspidi direktiiv). Direktiiviga muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta, antud eelnõuga võetakse muudetud direktiiv üle Eesti õigusesse. Kavandatud määrus on vajalik direktiivi artikli 3 lõike 3 kohase kohustuse ülevõtmiseks. Direktiivist tuleneb Eestile kohustus tagada toetuskavade kujundamisel biomassi astmelise kasutuse põhimõtte arvestamine, mistõttu kehtestatakse määrusega vastav eelistuste nimekiri. Määrus ei mõjuta käesoleva määruse koostamise ajal ühtegi isikut, sest Eestis pole kavas biomasskütuse, vedela biokütuse ja biokütuse tootmise ja kasutamise edendamiseks luua uusi toetuskavasid (alates 21. mai 2025), mis kasutaksid puitbiomassi. Kui uued toetuskavad loodaks, oleks mõjutatud kõik potentsiaalset toetust taotlema soovivad biomasskütuse, vedela biokütuse ja biokütuse tootjad, kes kasutavad puitbiomassi, mis peaksid järgima astmelise kasutuse põhimõtteid.

Euroopa Kohtu praktika järgi ei vabasta tõik, et konkreetses liikmesriigis ei esine direktiiviga reguleeritud tegevust, seda liikmesriiki kohustusest kehtestada õigus- ja haldusnormid, et tagada kõigi selle direktiivi sätete nõuetekohane ülevõtmine. Määruses sätestatakse astmelise kasutuse eelistuste nimekiri.

Määrusega kavandatu ei suurenda ettevõtjate ega kodanike halduskoormust.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kliimaministeeriumi energeetika osakonna taastuenergia ekspert Hans Markus Kalmer (hans.kalmer@kliimaministeerium.ee, 626 9120). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Kliimaministeeriumi õigusosakonna nõunik Kristel Soodla (kristel.soodla@kliimaministeerium.ee, 605 2124). Eelnõu on keeleteoimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Aili Sandre(aili.sandre@justdigi.ee).

1.3. Märkused

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) [2023/2413](#), 18. oktoober 2023, millega muudetakse direktiivi (EL) 2018/2001, määrust (EL) 2018/1999 ja direktiivi 98/70/EÜ seoses taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv (EL) 2015/652.

Eelnõu on seotud atmosfääriõhu kaitse ja teiste seaduste muutmise seaduse jõustumisega (eelnõu SE 697)².

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Paragrahvis 1 sätestatakse määruse reguleerimisala. Toetuskavade kavandamisel peab võtma meetmeid, et tagada biomassi tooraineturu põhjendamatuid moonutusi ja vähendada kahjulikku mõju elurikkusele, keskkonnale ja kliimale. Seetõttu tuleb tagada biomassi astmelise kasutamise põhimõtte kohaldamine. Biokütustest, vedelatest biokütustest ja biomasskütustest energia tootmise toetuskavade kujundamisel tuleb tagada puitbiomassi kasutamine selle suurimast majanduslikust ja keskkonnaga seotud lisaväärtusest lähtudes. Käesoleva määruse koostamise ajal ühtegi sellist toetuskeemi Eestis ei ole.

Paragrahvis 2 sätestatakse puitbiomassi astmelise kasutuse eelistuste nimekiri. Puitbiomassi kasutamisel tuleb lähtuda selle suurimast majanduslikust ja keskkonnaga seotud lisandväärtusest järgmises tähtsuse järjekorras:

- 1) puidupõhised tooted;
- 2) puidupõhiste toodete kasutusea pikendamine;
- 3) korduskasutamine;
- 4) ringlussevõtt;
- 5) bioenergia;
- 6) kõrvaldamine.

Seega eelistada tuleb puidupõhiste toodete tootmist, seejärel puidupõhiste toodete kasutusea pikendamist jne. Praktikas tähendab kõrgema lisandväärtusega toodete eelistamist lühiajaliste ja väiksema lisandväärtusega kasutusvaldkondadele. Ettevõtte jaoks tähendab see, et enne puidu kasutamist energiatootmiseks tuleb tõendada, et sellele materjalile ei ole kõrgema lisandväärtusega kasutust. Selleks peab ettevõtte dokumentaalselt näitama, et materjali kasutus ehitus- või puidutööstuses on läbi kaalutud ning et energiatootmisse suunatav biomass on tegelikult jääk või kõrvalsaadus, mitte esmane tooraine. Ettevõttel on vajadus teha ja säilitada tarneahela analüüsi, materjalivoogude kaardistusi ning põhjendusi, miks antud puitu ei kasutata kõrgema väärtusega toodetes. Määruses jäetakse praegu täpsustamata tõendamismehhanism ja täpsem kord eelistamisel, sest see tuleb lahendada iga toetuskeemi põhiselt eraldi.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga kavandatud muudatused on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Muudatused on seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2023/2413.

4. Määruse mõju

Määrusega ei kehtestata uusi nõudeid ega kohustusi, kuna Eestis pole planeeritud biokütustest, vedelatest biokütustest ja biomasskütustest energia tootmiseks uusi toetuskavasid luua. Astmelise kasutuse põhimõtte rakendub ainult uutele toetuskavadele. Kuna Euroopa Kohtu praktika järgi ei vabasta tõik, et konkreetnes liikmesriigis ei esine direktiiviga reguleeritud mingit tegevust, seda liikmesriiki kohustusest kehtestada õigus- ja haldusnormid, et tagada kõigi selle direktiivi sätete nõuetekohane ülevõtmine. Eelnõuga võetakse Eesti riigisisesse õigusesse üle Euroopa

² [Eelnõu - Riigikogu](#).

Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2413. Kuna otseste mõjude hindamine on seotud toetuskava väljatöötamisega, ei ole võimalik hüpoteetilisi mõjusid hinnata enne toetuskava koostamist.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne riigieelarvele ega kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvele lisakulusid.

6. Määruse jõustumine

Määruse jõustumine on seotud atmosfääriõhu kaitse ja teiste seaduste muutmise seaduse jõustumisega (eelnõu SE 697).

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu saadetakse ettepanekute esitamiseks Keskkonnaametile, Eesti Erametsaliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liidule, AS-ile Graanul Invest, Eesti Transpordikütuste Ühingule, Eesti Taastuvenergia Kojale, Eesti Energia AS-ile, Eesti Jõujaamade ja Kaugkütte Ühingule.